

АМІНОКИСЛОТНИЙ ТА ЖИРНОКИСЛОТНИЙ СКЛАД ЛИСТЯ ІЛЬМУ ГРАБОЛИСТОГО

©І.А. Данілова, В.В. Малий

Національний фармацевтичний університет, Харків

Резюме: визначено якісний склад та кількісний вміст амінокислот та жирних кислот листя ільму граболистого (*Ulmus carpinifolia*) родини Ільмові Ulmaceae.

Якісний амінокислотний склад даного виду сировини представлений 17 сполуками, їх кількісний вміст сягає 10745 мг%, з яких 4575 мг% незамінних амінокислот. Домінуючими компонентами є тирозин (1745 мг%) та метіонин 1340 мг%.

Визначено якісний склад (не менш ніж 8 сполук) та кількісний вміст жирних кислот ліпофільних комплексів листя ільму граболистого. Переважає вміст ненасичених жирних кислот (52,52 % від суми жирних кислот). Основними компонентами є лінолева, олеїнова та пальмітинова кислоти (32,57 % та по 15 % від суми жирних кислот відповідно).

Ключові слова: амінокислоти, жирні кислоти, листя, ільм граболистий.

Вступ. Рід Ільм *Ulmus* L. родини Ільмові (Ulmaceae) представлений в Україні понад 10 видами [3]. Найпоширенішим представником роду є і. граболистий *U. Carpinifolia* L., здавна та широко застосовується народною медициною як протираковий, діуретичний, в'яжучий, ранозагоювальний, послаблювальний засоби, при лихоманці, кровотечах, при судинних захворюваннях (тромбофлебіт, ендартеріїт), хронічних шкірних захворюваннях, вітамінний засіб при цинзі [1,4-6]. Листя і. граболистого містить вітамін С, фенолкарбонові кислоти, катехіни, флавоноїди, лейкоантоцианідини [1, 3]. Даних про якісний склад та кількісний вміст амінокислот та жирних кислот в доступній нам літературі ми не знайшли.

Мета роботи – дослідження якісного складу та кількісного вмісту амінокислот (АК) та жирних кислот (ЖК) листя і. граболистого.

Методи дослідження. Об'єктом дослідження стало листя і.граболистого. Сировина була заготовлена в Харківській області в травні 2007 р. після повного розгортання листової пластинки. Для визначення АК з сировини отримували водний витяг, після концентрування якого проводили гідроліз проби 6 н кислотою хлористоводневою з подальшим видаленням останньої. Якісний склад та кількісний вміст АК визначали за допомогою амінокислотного аналізатора ААА-339. Умови хроматографування: стандартна скляна колонка (виробництво ЧРСП), набивка – іонообмінна смола LG - AND, автоматичне дозування проб, температурний режим 18-32єС. Кількісну оцінку проводили за

площею піків порівняно із стандартними зразками АК. Загальний білок визначали за методом Лоурі [2]. Склад ЖК визначали за методом ГРХ. Для цього наважку ЛК листя (отриманого за загальновідомими методиками) в кількості 50-300 мг обробляли розчином Фольча (хлороформ-спирт метиловий в співвідношенні 2:1) при нагріванні до 50°C протягом 5хв. Після цього проби центрифугували при 3000 об/хв протягом 10 хв. Після цього здійснювали метилювання ЖК. З центрифужної пробірки відбирали хлороформний шар, який переносили в реакційну пробірку об'ємом 25 мл, упарювали розчин до сухого залишку в потоці газоподібного азоту і температурі нагрівання 60°C. Потім до сухого залишку додавали 5мл 1% розчину сірчаної кислоти в спирті метиловому, витримували на водяному огрівнику (Т=80°C) протягом 30 хв, після цього розчин охолоджували, додавали 3мл води очищеної і 5мл суміші гексан-ефір сірчаний у співвідношенні 1:1, ретельно перемішували, після відстоювання відбирали верхню фазу, переносили в центрифужну пробірку, в якій розчин упарювали до 0,05мл, потім розбавляли гексаном до 0,5-1мл, звідки брали 1мкл для введення в газовий хроматограф. Розділення та реєстрацію ЖК проводили на газовому хроматографі "Хром-5", металева колонка довжиною 2,6 м, сорбент "Хроматин-супер" з 10 % полідиетиленглікольсукцинатом. Аналіз проб ЖК здійснювали в ізотермічному режимі при 195°C та нагріванні полум'яно-іонізаційного детектору – 250°C. Швидкість газу-носія азоту високої чистоти – 50 мл/хв, водню – 30 мл/хв, повітря

– 300 мл/хв. Ідентифікацію ЖК проводили шляхом порівняння часу їх виходу з часом виходу достовірних метилових ефірів ЖК. Кількісний аналіз проводили за методом абсолютного калібрування кожної ЖК окремо, а також їхніх сумішей з побудовою калібрувальних кривих, за якими і визначали концентрацію кожної сполуки в пробі.

Результати й обговорення. Результати визначення амінокислотного складу листя і. граб-

листого наведені в табл. 1. Листя і. граболистого містить не менш ніж 17 сполук цієї групи, з яких 7 – незамінні АК, 10 – замінні АК. З незамінних за вмістом домінує метіонін (1340 мг%), а з замінних – тирозин (1745 мг%). Вміст останнього найвищий порівняно з вмістом решти АК та в 1,8 раза вищий за вміст метіоніну.

Кількісний вміст суми замінних АК в 1,8 раза вищий за вміст суми незамінних АК. В значній кількості містяться замінні АК: глутамінова кис-

Таблиця 1. Якісний склад та кількісний вміст АК у листі ільму граболистого (в мг%, в перерахунку на абсолютно суху сировину)

№ за/п	Назва АК	Кількісний вміст АК у листі, мг/%
Незамінні АК		
1	Валін	350
2	Ізолейцин	460
3	Лейцин	740
4	Лізин	455
5	Метіонін	1340
6	Треонін	410
7	Фенілаланін	820
Замінні АК		
8	Аланін	405
9	Аргінін	620
10	Аспарагінова кислота	780
11	Гістидин	457
12	Гліцин	390
13	Глутамінова кислота	970
14	Пролін	410
15	Серин	375
16	Тирозин	1745
17	Цистеїн	Сліди
	Сума незамінних АК	4575
	Сума замінних АК	6170
	Загальна сума АК	10745

лота (970 мг%), аспарагінова кислота (780 мг%), а також незамінні АК: фенілаланін (820 мг%) та лейцин (740 мг%).

В декілька разів нижчий вміст решти АК. Так, найнижчий вміст притаманний валіну (350 мг%), трохи вищий вміст серину (375 мг%) та гліцину (390 мг%). Цистеїн знайдений в мінорній кількості.

Жирнокислотний склад ЛК листя і. граболистого представлений не менш ніж 8 сполуками (табл. 2). Вміст суми ненасичених ЖК вищий за вміст суми насичених більш ніж в 1,6 раза (52,52% та 32,07% від суми ЖК відповідно). Із моноенових ЖК в ЛК листя і. граболистого містить пальмітолеїнова (сліди) та олеїнова (15,00 % від суми ЖК) кислоти, з по-

Таблиця 2. Визначення кількісного вмісту ЖК у ЛК листя ільму граболистого (в % від суми ЖК)

№ за/п	Назва ЖК	Індекс ЖК	Вміст ЖК у ЛК листі, мг/г
1	Лауринова	C _{12:0}	2,25
2	Міристинова	C _{14:0}	2,81
3	Пентадеканова	C _{15:0}	1,88
4	Пальмітинова	C _{16:0}	15,00
5	Пальмітолеїнова	C _{16:1}	сліди
6	Гептадеценова	C _{17:0}	4,50
7	Стеаринова	C _{18:0}	5,63
8	Олеїнова	C _{18:1}	15,00
9	Линолева	C _{18:2}	37,52
	Сума насичених жирних кислот		32,07
	Сума ненасичених жирних кислот		52,52

лієнових – лінолева (37,52 % від суми ЖК). Остання ЖК домінує, її вміст становить понад 1/3 від суми ЖК та понад 2/3 від вмісту ненасичених ЖК. Біля 5 вмісту насичених ЖК становить пальмітинова кислота, її вміст в 3-6 раз вищий за вміст решти насичених ЖК. Найнижчий вміст характерний для пентадеканової кислоти (1,88 % від суми ЖК), трохи вищий (в 1,2-1,5 раза) вміст лауринової та міристинової (2,25 % та 2,81% від суми ЖК відповідно).

Висновки. 1. Встановлено якісний склад АК листя і. граболистого, що представлений 17 спо-

луками (кількісний вміст сягає 10745 мг%), з яких 4575 мг% незамінних АК. Домінуючими компонентами є тирозин (1745 мг%) та метіонин (1340 мг%).

2. В ЛК листя і. граболистого визначено якісний склад та кількісний вміст ЖК. Переважає вміст ненасичених ЖК (52,52% від суми ЖК). Основними компонентами є лінолева, олеїнова та пальмітинова кислоти (32,57% та по 15% від суми ЖК відповідно).

3. Отримані результати будуть враховані в подальших дослідженнях сировини і. граболистого.

Література

1. Балицкий К.П., Воронцова А.Л. Лекарственные растения в терапии злокачественных опухолей. – Изд. 3-е. – Ростов-на-Дону, 1980. – 296 с.
2. Государственная Фармакопея СССР: Вып. 2. – 11-ое изд., доп. – М.: Медицина, 1987. – 298 с.
3. Кохно М.А. Каталог дендрофлоры Украины. – К: Фітосоціоцентр, 2001. – 72 с.
4. Растительные ресурсы СССР: Цветковые расте-

ния, их химический состав, использование; Семейства Magnoliaceae-Limonaceae. – Л.: Наука, 1985. – 460 с.

5. Gianassi D. Generic relationships in the Ulmaceae based on flavonoid chemistry // Taxon. – 1978. – Vol. 27, N 2. P. 161-166.

6. Hartwell J.L. Plants used against cancer // Lloidia. – 1971. – Vol. 34, N 1. – P. 111-160.

АМИНОКИСЛОТНЫЙ И ЖИРНОКИСЛОТНЫЙ СОСТАВ ЛИСТЬЕВ ВЯЗА ГРАБОЛИСТОГО

И.А. Данилова, В.В. Малый

Национальный фармацевтический университет, Харьков

Резюме: определен качественный состав и количественное содержание аминокислот и жирных кислот листьев вяза граболистного *Ulmus carpinifolia* семейства Вязовые *Ulmaceae*. Качественный аминокислотный состав данного вида сырья представлен 17 веществами, их количественное содержание достигает 10745 мг%, из которых 4575 мг% незаменимых аминокислот. Доминирующими компонентами являются тирозин (1745 мг%) и метионин 1340 мг%. Определен качественный состав (не менее 8 соединений) и количественное содержание жирных кислот липофильных комплексов листьев вяза граболистного. Преобладает содержание ненасыщенных жирных кислот (52,52 % от суммы жирных кислот). Основными компонентами являются линолевая, олеиновая и пальмитиновая кислоты (32,57 % та по 15 % от суммы жирных кислот соответственно).

Ключевые слова: аминокислоты, жирные кислоты, листья, вяз граболистый.

AMINO-ACID AND FATTY-ACID COMPOSITION OF SMOOTH-LEAVED ELM (*ULMUS CARPINIFOLIA*) LEAVES

I.A. Danilova, V.V. Maly

National University of Pharmacy, Kharkiv

Summary: it has been determined the qualitative composition and quantitative content of amino acids and fatty acids of smooth-leaved elm (*Ulmus carpinifolia*) leaves of *Ulmaceae* family. The qualitative amino-acid composition of the mentioned type of raw material is represented by 17 compounds and their quantitative content reaches 10 745 mg/% including 4 575 mg/% of essential amino acids. Tyrosine (1 745 mg/%) and methionine (1 340 mg/%) are dominant components. It has been determined the qualitative composition (no less than 8 compounds) and quantitative content of fatty acids of lipophilic complexes of the smooth-leaved elm leaves. The content of unsaturated fatty acids (52, 52 % of the sum of fatty acids) prevails. Linoleic, oleic and palmitic acids (32, 57% and by 15 % of the sum of fatty acids respectively) are the main components.

Key words: amino acids, fatty acids, leaves, *Ulmus carpinifolia*.